

Pia Hämäläinen

HUOMIOITA JA HYPOTEESEJA AUTISMISTA

Huomioita ja hypoteeseja autismista

Pia Hämäläinen

© 2023 Pia Hämäläinen

Kustantaja: BoD – Books on Demand,
Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand,
Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-33-0380-5

Sisällys

Esipuhe.....	5
--------------	---

Autismitietoisuus haltuun.....	7
-----------------------------------	---

Kohti kognitiivista inklusiota ja osallisuutta	10
---	----

Autismi ja kieli.....	14
-----------------------	----

Vielä autismista ja kielestä.....	19
-----------------------------------	----

Autistinen luova sykli ja rutiinit.....	20
--	----

Autismi ja oppiminen.....	23
------------------------------	----

Autismi ja tarkkaavaisuus.....	28
-----------------------------------	----

Puuttuva palanen: ehkä sosiaalinen tulkki.....	32
---	----

Näkökulmia autismiin.....	36
---------------------------	----

Neurodivergenssin puolesta.

Esipuhe

Artikkelikokoelmani syntyi tarpeesta yhdistää niin akateemista teoriaa, autismiteoriaa kuin kokemuksiani ja näkemyksiäni autismi kirjosta. Tavoitteena on kyseenalaistaa näkemys autismikirjosta häiriönä ja siirtää katse autismikirjoon toiseutena, erilaisuutena. Häiriöstä erilaisuuteen. Erilaisuuteen, jota voidaan tutkia ja ymmärtää autismiystävällisyyden perspektiivistä.

Kukin artikkeli pyrkii olemaan oma kokonaisuutensa, eivätkä artikkelit täysin vastaa kirjan lukujen periaatetta.

Käytän vaihtelevasti terminologiaa autismikirjosta: autismikirjo, autismi, autistinen henkilö, autismikirjon henkilö jne.

Toivottavasti lukija saa inspiraatiota artikkeleista ja pystyy näin omalta osaltaan entistä paremmin pohtimaan, miten edistää autismiystävällisyyttä maailmassa, jossa neurotyypillisuus on valtavirtaa, autismin kirjo yksi vähemmistö.

Kiitän perhettäni, ystäviäni ja autismlaisten ammattilaisia tuesta kaikkina näinä autistisina vuosina.

Helsingissä maaliskuussa 2023

Pia Hämäläinen, HuK, autisti

Autismitietoisuus haltuun

Autismiin liittyy usein ajatus kuntoutuksesta ja interventioista. Tarkoitetaanko niillä neurotyypillisyyden kaltaistamista vai autismitäydällistä interventiota?

Mitä käsitteitä tarvitaan, jotta autismikirjo voitaisi nähdä positiivisena ilmiönä, elämän varianttina, neuropsykiatrisen häiriöluokituksen sijaan? Seuraavilla käsitteillä voitaisi ehkä ottaa autismitietoisuus haltuun.

Autismiaktivismi ja etujärjestöt - autismikirjon henkilöiden tarpeiden ja oikeuksien ajaminen

Neurotyypillinen, valtaväestöön kuuluva

Neurodivergentti, neuroerilainen/-erityinen, esim. autismikirjon henkilö

Ableisimi - kykyrasismi, eriarvoinen kykyjen arvostus

Orastava ilmiö, orastavat taidot

Autismitietoisuus, ymmärrys autismikirjon tarpeista ja tavoista

Faktapohjainen kieli, rituaalit, rutiinit, joustamattomuus, erityiskiinnostukset,

stimmaus - yleisesti käytettyjä käsitteitä kuvaamaan autistisia piirteitä ja toimintatapoja

Komorbiditeetti - liitännäissairaus, esim. ahdistus tai masennus autismikirjon henkilöllä

Vammaispalvelulaki

Ehkä näillä käsitteillä autismikirjon voi ottaa metatasolla haltuun. Ehkä näiden käsitteiden viitekehyksessä voidaan miettiä autismikirjon henkilöiden ominaisuuksia ja tarpeita ja ristiriitoja yhteiskunnassa rakentavalla ja positiivisella tavalla.

Mitä tavoitteita esim. edellä esitetyn viitekehysten puitteissa voitaisi asettaa tutkimukselle ja aktivismille? Ehkä joitain seuraavan kaltaisia tavoitteita:

Autismin positiivinen ymmärrys tutkimuksen ja aktivismin kautta, varsinkin autistisen henkilön (tekoälyn kaltaisen?) oppimisen, vuorovaikutuksen, kommunikaation ja sosiaalisuuden muotojen ja tarpeiden selvittäminen

Monitieteinen tutkimus - lääketiede, hoitotiede, psykologia, sosiologia, sosiaalipsykologia, neurotiede,

neuropsykiatria, kognitiotiede, kielitiede,
viestintä, sosiaalitiede, genetiikka,
tekoälytutkimus, kulttuurientutkimus jne. - eri
näkökulmien tarkastelu eri alojen teorioiden
valossa - monitieteisesti

Akateemisessa tutkimuksessa osallistava
tutkimusmetodologia

Häiriödiagnoosin poistaminen

Mahdollisesti kuurouden kaltaisen
vammadiagnoosin asettaminen

Kansallinen autismiystävällinen tukipolitiikka

Tukitoimien uudelleenmiettiminen mukaan
lukien sosiaalisen tulkin mahdollisuus
kuurojen tulkkimahdollisuuden tapaan

Autististen henkilöiden mielenterveyden ja
terveyden tukimuotojen erityistarpeiden
selvitys ja toimeenpano

Pia Hämäläinen, HuK, autisti

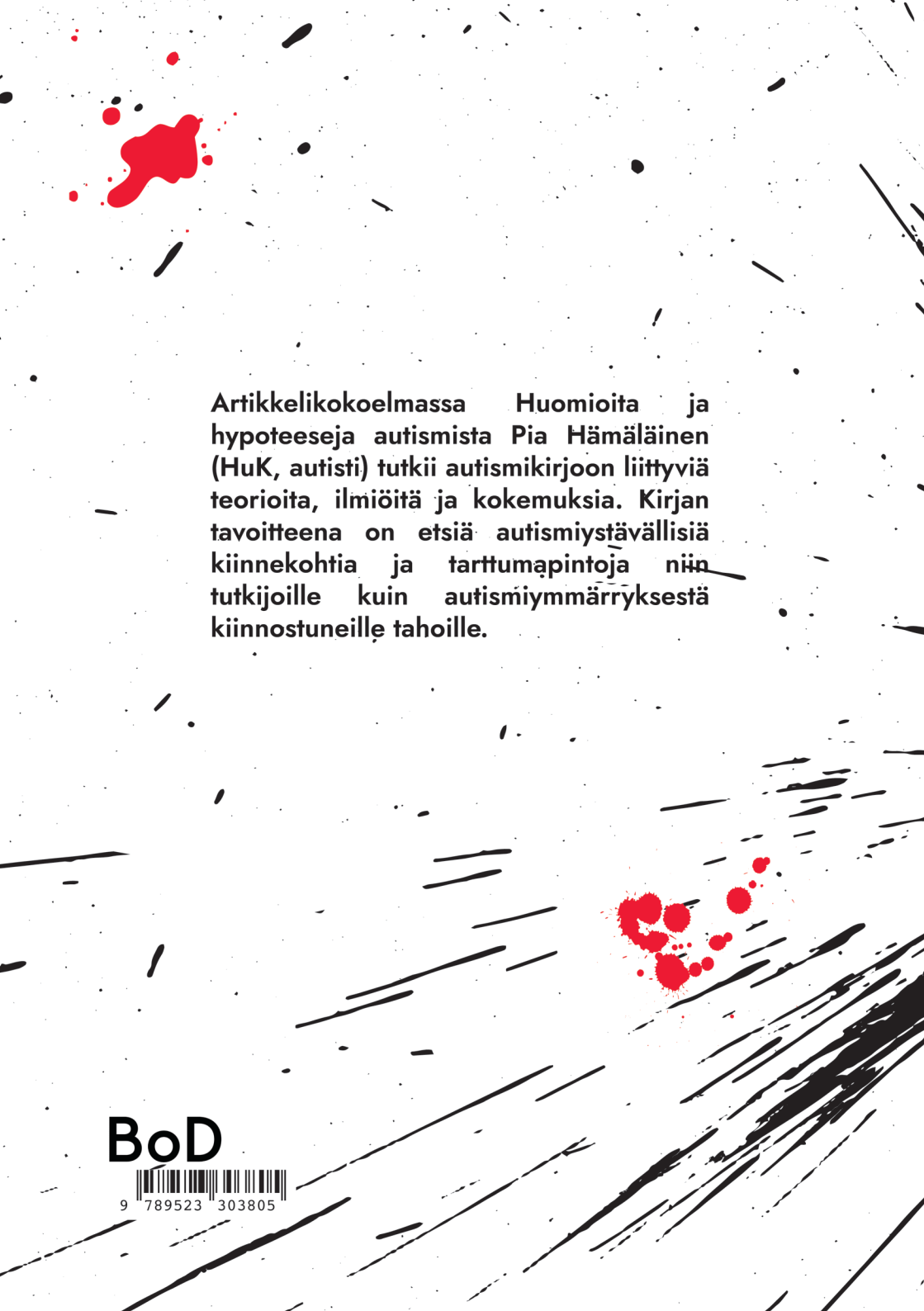
Kohti kognitiivista inklusiota ja osallisuutta

Tekoälyn ymmärryskyky on vielä heikkoa. Mitchell kuvaa tekoälyn kognitiivisia haasteita seuraavilla esimerkeillä:

- Tekoälyllä on opitun abstrahoinnin ja yleistämisen vaikeus
- Tekoälyltä puuttuu arkijärkeä (*common sense*)
- Tekoälyllä on vaikeuksia ollessaan vihamielisten hyökkäysten kohteena

(Mitchell 2020, 307)

Miten tämä kaikki liittyy autisismikirjoon? Voidaan helposti huomata, että yllä mainitut ominaisuudet onnistuvat neurotyypillisiltä henkilöiltä, mutta ovat autistisille henkilöille hyvin vaikeita. Yleistäminen, arkijärki, konfliktien selvittäminen - yleisesti tunnettuja vaikeuksia autismissa. Peter Vermeulen (2001, 136-143) käsittelee laajasti arkijärjen (*common sense*) vaikeuksia autismissa. Esimerkkinä hän antaa tilanteen, jossa puhujakorokkeella on vesilasi puhujaa varten. Autistinen henkilö menee korokkeen luo ja luo veden. Hänelle kyse on veden

Artikkelikokoelmassa Huomioita ja hypoteeseja autismista Pia Hämäläinen (HuK, autisti) tutkii autismikirjoon liittyviä teorioita, ilmiöitä ja kokemuksia. Kirjan tavoitteena on etsiä autismiystävällisiä kiinnekohtia ja tarttumapintoja niin tutkijoille kuin autismiymmärryksestä kiinnostuneille tahoille.

BoD

9 789523 303805